

Roll No.

Total Printed Pages - 7

F - 3546**M. A. (Final) Examination, 2022****SANSKRIT****Paper Tenth****(भाषाकौशलम्)**

Time : Three Hours]

[Maximum Marks:100

सूचना: सर्वे प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेनैव समाधेयाः।**इकाई -I**

1. कमप्येकं विषयमधिकृत्य संस्कृतमाध्यमेनैव निबन्धो लेख्यः 25

- (i) कविकुलगुरुः कालिदासः
- (ii) वसुधैव कुटुम्बकम्
- (iii) अहिंसा परमो धर्मः
- (iv) रम्या रामायणी कथा

इकाई -II

2. (क) केषाञ्चित् पञ्चवाक्यानामनुवादी विधेयः 10

- (i) गाँव के दोनों ओर मार्ग है।
- (ii) बलि से पृथ्वी को मांगता है।
- (iii) राम के साथ सीता जाती है।
- (iv) ब्राह्मण को वस्त्र देता है।
- (v) शिक्षक को नमस्कार है।
- (vi) शिवनाथ नदी पानाबरस पर्वत से निकलती है।
- (vii) जल के बिना मछली जीवित नहीं रहती।
- (viii) बालकों में मोहन श्रेष्ठ है।
- (ix) घोड़े से गिरता है।
- (x) मेरे दाहिने ओर विद्यालय है।

(ख) 'छत्तीसगढ़ पर्यटनस्थलम्' इति विषयमाश्रित्य

पत्रमेकं देहलीनिवासि मित्रं सम्बोध्य लिख्यताम्।

05

अथवा

अतिथिव्याख्यातृपदे नियुक्ति हेतोः प्राचार्यं सम्बोध्य आवेदनपत्रमेकं लेख्यम्।

[3]

(ग) 'जल संरक्षणम्' इति विषयमधिकृत्य दश
वाक्यानि लेखनीयानि।

10

अथवा

'नारीणां दशा दिशश्च' विषयमधिकृत्य
दूरदर्शन प्रसारणाय एकः समाचारः लिख्यताम्।

इकाई -III

3. (क) केषाञ्चित् पञ्चवाक्यानां वाच्य परिवर्तनं क्रियताम् 10

- (i) अस्माभिः संस्कृतं पठ्यते।
- (ii) कृषकः क्षेत्रं गच्छति।
- (iii) वयं पुस्तकं पठामः।
- (iv) अहं जलं पिबामि।
- (v) गदर्भः भारं वहति।
- (vi) छात्रया पत्रं लिख्यते।
- (vii) श्रमिकः भवननिर्माणं करोति।
- (viii) पाचकः शाकं पचति।
- (ix) वयं (काश्मीर काईल्स) चलचित्रं पश्यामः।
- (x) रामेण ग्रामः गम्यते।

[4]

(ख) केषाञ्चित् पञ्चपदानां लिङ्गनिर्देशं कृत्वा तत्साहाय्येन संस्कृतवाक्य
रचना कार्या - 10

- (i) वृक्षः
- (ii) विद्यालयः
- (iii) लेखनी
- (iv) माला
- (v) पार्वती
- (vi) उद्यानम्
- (vii) धनम्
- (viii) मन्दिरम्
- (ix) गृहम्
- (x) सा

(ग) केषाञ्चित् पञ्चपदानां पर्यायवाचिनः लिख्यताम् - 05

- (i) शिक्षकः
- (ii) पीताम्बरः
- (iii) आकाशः

- (iv) सर्पः
- (v) असुरः
- (vi) मनुष्यः
- (vii) धरिणी
- (viii) चन्द्रः
- (ix) सूर्यः
- (x) इन्द्रः

इकाई -IV

4. (क) वाक्यपञ्चकं संशोधयत् -

10

- (i) वयं लेखं लिखामि।
- (ii) महाविद्यालये छात्रः सन्ति।
- (iii) गुरुं नमः।
- (iv) रामे वाणः हतः बालि।
- (v) उदग्रविमानं भोजनपुटकानि पातयति।
- (vi) बालकं मोदकं रोचते।
- (vii) कवये कालिदासः श्रेष्ठ।

- (viii) चात्वारि बालिकाः क्रीडन्ति।
- (ix) त्रीणि फलाः मधुराणि अस्ति।
- (x) उद्याने वृद्धाः भ्रमति।

(ख) अधोलिखित गद्यांशं पठित्वा यथानिर्देशं प्रश्नान् उत्तरत 15

विधात्रा निर्मिता इयं सृष्टिः अतीव सौन्दर्यमयी। प्रकृतेः शोभा वस्तुतः अतीव आह्लादकारी परं निरन्तरं विकासशीलैः मानवैः विकासेन सह प्रदूषणमपि वर्धितं येनास्माकमेव स्वास्थ्य हानिः भवति। वायुप्रदूषणम् ध्वनिप्रदूषणम्, जलप्रदूषणम् एतत् त्रिविधं प्रदूषणमेव मुख्यतया सर्वं वातावरणम् आकुली करोति। वायुप्रदूषणेन श्वासग्रहणे काठिन्यं वर्धते। एतत् सर्वेषां स्वास्थ्य हानिकरं सिद्धयति। ध्वनिप्रदूषणं मार्गेषु वाहनानां पों पों इति शृङ्गवादेन ध्वनिविस्तारकयन्त्रैश्चापि भवति। अनेन श्रवणशक्तेः हानिर्भवति। प्रदूषितजलोपयोगः तु सर्वेषां व्याधीनां मूलभूतमेव।

तस्मादस्माकं सर्वेषामेव कर्तव्यमिदं यदत्रतत्र-सर्वत्र अवकररहितस्य वातावरणस्य निर्माणं वयं कुर्याम येन वायुप्रदूषणम् अस्माकं स्वास्थ्यं नाशयितुं सक्षमं न भवेत्। तथैव ध्वनिप्रदूषणं जलप्रदूषणञ्चापि रोद्धुम् वयं “सर्वे मिलित्वैव प्रयासं कृत्वा - सर्वे भवन्तु सुखिनः सर्वे सन्तु निरामयाः” इति भावनां बलं प्राप्तुयाम।

- (i) मुख्यतया प्रदूषणं कतिविधं भवति?

[7]

- (ii) ध्वनिप्रदूषणेन कस्याः हानिः भवति?
- (iii) सर्वेः मिलित्वा प्रदूषणावरोधाय किम् विधेयम्?
- (iv) अद्यत्वे अस्माकं स्वास्थ्यहानिः कथं भवति?
- (v) वयं मिलित्वा कां भावनां बलं प्राप्तुयाम?